

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XXII. évfolyam, 114. szám

2019/1.

Okos falvak

A vidékek jelentős európai sőt, Magyarországon belüli különbözőségei (táji adottságok, gazdasági-társadalmi fejlettség, illetve elmaradottság, a jövőképek hiánya) jelentősen gátolhatják a „smart village” projektek általános, összeurópai sikerét. Fiatal tanítványom nemrég jött haza az EURURAL tanácskozásról, a csehországi Brnóból és elmondta, most nagyobb különbséget érzett a fejlett nyugat és a felzárkózó közép-kelet európai vidékkutatók diskurzusának tartalmában, mint korábban. Az előregedés és az elvándorlás a mi régióinkból jelentősen csökkenthetik annak az esélyét, hogy igazán sikeres okos falu projektek nagy területeken eredményezhessenek valódi vidéki megújulást. Agrárminisztériumi kollégám joggal tart attól is, hogy e tervezett EU-program digitális és IT vonala túl erőteljes lesz, s miután kikerül a faluba a digitális autóbusz-menetrendet mutató tábla: ez lesz az okos falu. (Ami mínusz 10 fokban befagy, mint nekem is mesélte némi humorral egy idős asszony egy kis dunántúli magyar faluban.) A Bled Deklaráció azon mondatát hangsúlyoznám tehát: a digitális technológia szükséges, de nem elégséges a modern, fenntartható falufejlődéshez.

Az okos falvak értelmezését – ezt egyértelmű kutatói meggyőződéssel szeretném leszögezni – lényegesen ki kell tágítani. Bár több dokumentumuk is hivatkozik a Cork 2.0 deklarációra, az abban foglaltakhoz sokkal többet tehetne hozzá ez a projekt, ha vidék egésze, mint regionálisan releváns térbeli területi, táji települési, társadalmi kategória – sokkal erőteljesebben jelenne meg például a 2020 utáni ESIF és ESZA alapokban. Azok egyre inkább ágazati jellegűek, szinte csak a LEADER és a CLLD marad meg a vidékeknek, s féltő, hogy ez a projekt is a tudástermelés és informatikai hálózatépítés nagy pillérében egyszerűen „elvész”. Nem lesz képes nagy számú falumegújulást eredményezni. Hozzáteszem az okos városok projektje is folyamatosan bővítette fejlesztési pilléreit. Az okos falvak esetében már az induláskor komplex fejlesztési megoldásokat kellene preferálni. Lássuk ezek szférákhoz illeszthető sorát.

(Folytatás a 2. és 3. oldalon!)

Komáromi János: **Boldog Új Évet!**

Borongós napok tűnjetek tova,
Okkal szomorú ne legyél soha!
Lépteid kísérje töretlen szerencse,
Derűs percek rajzoljanak mosolyt a szemedre!
Oszoljanak el az óévnek sötét árnyai,
Gúzsából szabaduljanak a képzelet szárnyai!

Új évet hozzon a nesztelen iramló idő,
Jöjjön már a rég várt, csodálatos jövő!

Évek ha múltok, ha elszálltok napok,
Vidámságot, örömet számolatlan adjatok!
Elfusson most az óévnek malaca,
Többé ne legyen senkinek panasza!

Kerüljön betegség, bánat messzire,
Írmagjuk is vesszen mind a semmibe!
Vágyaid sorra valóra váljanak,
Álnok szavak többé ne bántsanak!
Növekedjen az igaz barátok tábora,
Okosan élj, ne legyél ostoba!
Kívánom neked, legyen 365 szép ünneped!

A magyar vidék jövőbeni lehetőségei és az okos falu tervek

Mi a siker kulcsa?

(Folytatás az 1. oldalról)

Az okos falu legyen fenntartható, azaz majdnem ökofalu. Viszonylag kevés szó esett az eddigi pilot projektek során egész Európában, talán a lappföldi okos falu projekteket kivéve, hogy a falu, a vidéki tájak környezetének megőrzése tekintetében mennyire fontos. Persze nem vitatom, hogy az e projektben kulcsszerepet kapó alternatív energiatermelés döntően megváltoztathatja a falvak életét, de ennél sokkal többet is tartalmazhatna az okos falu projekt. A vidéki erőforrások (csak a legfontosabbakat kiemelve a víz és a talaj) okos és fenntartható használatát, hangsúlyozva, hogy a várható klímaváltozások miatt különösen erős tudományos alapokra, azaz új tudásra szükség lesz. Olyan projektekre, amelyek felkészítenek a változásra. Tudást termelnek hozzá. A vidéki tájak és társadalmak sokkal többet tesznek le már most is Európa jelképes asztalára, mint az élelem, s mint azt az átlagember gondolja. S az a közhaszon, közjó, amit a vidék és a falvak a város számára nyújtani, előállítani és fenntartani képesek, egyre felértékelődik.

Az okos falu mezőgazdasága sokoldalú, sokak számára biztosít megélhetést. Nyilván azok a modern agrotechnológiai és információs-társadalmi eszközök és megoldások, amelyekhez a hozzáférést egyes okos falu projektek kínálnak majd, nagyon fontosak. De különösen az olyan kevésbé fejlett régiókban, mint a mieink, a hagyományos falu lokális piacokat ellátó termelésére, a teljesen vagy félig önellátó élelem-előállításra, illetve a helyi, rövid ellátási láncok áruellátására is nagy szükség van. Azok az önszolgáltató gazdaságfejlesztési megoldások, például a szociális szövetkezetek, amelyek már az agráriumon is túltekintve a tanuláson, a szolidaritáson és a kreatív tudáson alapulnak szinte kikövetelik, hogy „okos”, befogadó és innovatív legyen a falu.

Az okos falu alapellátottsága kulcskérdés lehet. Az egyik legnagyobb nehézsége lehet e projektek sikerének az, hogy nagyon különböző

ellátottságú, fejlettségű falvakat érint. E témát illetően az állam és a helyi önkormányzatok felelőssége és finanszírozó képessége is erősen megoszlik, de sokat jelenthet szerintem az Európai Unió célzott támogatása is. A három évtizede ránk köszöntött piacgazdaságban a falvak mérete és fekvése nagyon erőteljesen befolyásolta ezt az ellátóképességet, s annak hiánya – a gyengülő eltartóképességgel együtt – számottevő elvándorlást generált. Az e tekintetben sérült falvak száma jelentős, talán számukra a smart village 2.0 programban az „okos vidék” programot kellene meghirdetni, hogy a LEADER-ek megújításával ők is előbbre juthassanak.

Az okos falunak erős a lokális közössége. Vannak hagyományai, sajátos kultúrája, sőt közösségi tere is. Tulajdonképpen csak okos népeknek lehet okos faluja. Mondhatnánk nagyon egyszerűen. De itt többről van szó, különösen Kelet-Közép Európában, ahol az államszocializmus erősen megtépázta a fontos szellemi táplálékot biztosító vidéki gyökereket. Az újratertésük számos helyen sikeres. Például több mint 800 magyar faluban létesült integrált közösségi szolgáltató tér, közösségi ház, faluház, amely mondhatni alapfeltétele lehet a ma témát adó projektnek. Több mint másfél ezer faluban mobil könyvtári szolgáltatások is működnek már. Ez nagy érték, sőt akár kulcseleme is lehet a magyar okos falvak programnak. A falvak lelkének az újjászületését hozatják el.

Az okos falu együttműködő-képes. A modern hálózatok tartalmi lényege az együttműködés. Az, hogy technikai tekintetben ez a falvak szélessávú internet ellátásával gyorsan és könnyen megoldható, nem is kérdés. Az viszont az, hogy erre hányan kötnek rá, s akár a lokális közösségen belül, akár a vidéki térségekben a falvak egymás közötti, vagy a kisvárosokkal való okos együttműködése hogyan valósítható meg, s az, hogy hogyan tölthető meg okos tartalmakkal, az már egy másik igen fontos kérdés. A jövőt esetleg a modern hálózatok segítségével, hátér-támogatásával működtetett mobil-

szolgáltatások fejlesztésében látnám. Ehhez együttműködőképes polgárookra, civil szervezetekre, tetterre kész önkormányzatokra, és jól működő területi fejlesztési és kooperációs szervezetekre lesz szükség (LEADER, CLLD). Olyan okos falvakra, amelyek életében demokratikus működésük révén a szubszidiaritás általános és meghatározó elv.

Az okos falu projekteket nagyon eltérő típusú vidékeken lehet/kell majd alkalmazni, akár különböző, kombinált megoldásokat követve. A legújabb európai vidéktudományos szakirodalom egyik alapvető fogalma, amelyik egyfajta paradigmaváltást is hozott a kutatók gondolkodásában: a vidéki újrastrukturálódás fogalma. A különféle vidéki tájakon különbözőek ezek a jelentős változások. Ifjú tanítványom, Lennert József a doktori értekezésében igen tömören jellemezte ezek típusokat. A megőrzött vidéken a vonzó vidéki természeti környezet adottságait kiélvező és azt változatlanul megőrizni kívánó középosztály sajátos „fejlesztésellenes attitűdje” dominál, áthatva a helyi politikát és a döntéshozatalt. A következő típus, a konfliktusokkal terhelt vidék nem rendelkezik olyan vonzó táji környezettel és a nagyvárosi vonzáskörzeteken is kívül esik. Itt a farmgazdaságok még meg tudták őrizni korábbi gazdasági és politikai szerepüket. E vidéki tér társadalmi nyitottabb a fejlesztésekre. A paternalista vidéken a földbirtokok néhány nagybirtokos kezében koncentrálódnak. A birtokos elit, látva a mezőgazdaság csökkenő jövedelmezőségét, nem zárkózik el a tevékenysége differenciálásától – például golfpálya kialakítása. A birtokos elit társadalmi felelősségtudata egyelőre még tovább élte egyfajta gyámkodó szociális ellátási rendszert, ám a pénzügyi realitások ezeket már erőteljesen kikezdték. Végül a függésbe került vidéket nem érte el a fentiekre jellemző társadalmi átalakulás, nincs jele a dezurbanizációnak. Társadalmuk erősen függ a szociális célokat is szolgáló központi agrártámogatásoktól és vidékfejlesztési intézkedésektől. Ez erő-

Az újszilvási napelem park Fotó: Borzák Tibor

sen ambivalens viszonyt teremt, ami a függőséggel szembeni ellenérzésekben, egyúttal a beérkező források kevelésében nyilvánul meg. A gazdasági differenciálódás, a felzárkózás lehetőségei szűkek és külső forrásoktól függenek. A helyi társadalom beletörődően befogadja a környezetromboló (például jelentős erdőirtással járó) beruházásokat is, amelyekkel szemben a legerősebb tiltakozás gyakran a függésbe került vidéken kívülről érkezik. Az első két típus biztos gyorsan lesz képes befogadni az új projekteket, a második kettőben másképpen kellene talán gondolkodni.

Az okos falu sikeres – népessége stabil. Európai átlagban 30 százaléknyi vidéki, falusi népesség a terület 60 százalékát tarja művelésben. Mindenkinek érdeke tehát, hogy ezek a vidéki tájak megmaradhassanak a jövő generációi számára. Ez nem képzelhető el ott lakó, tevékeny közösségek nélkül. A falusi népességszám lehetséges stabilizációja nagyon bonyolult kérdéseket vet fel, mert ahol élnek, azok a vidékek, mint az előző tételből következik, nagyon differenciáltak. Tehát másféle megoldási javaslatokat igényelnek. Lehetnek lakó és második otthon falvak, üdülőfalvak, ingázótelepülések. S ezek remélt sikere is persze sok tényező együtteseként értelmezhető, rajta munkálkodni hosszú távú feladat, de a jó eredmény legbiz-

tosabb jelzője a stabil népességszám. Ami egyensúlyt, harmóniát is jelez a táj és települése között. A hazai jelek hosszú távon elég kedvezőtlenek. Sikeres falvak azért vannak. S ezek biztosan képesek lesznek eredményesen bekapcsolódni ebbe az új európai projektbe.

Az okos falut okos emberek okosan vezetik. Ez a sikerük egyik kulcsa. Amikor végiggondoltuk, hogy mely magyar falvokról, vidékeinkről szólhatunk itt az utolsó tételben jó példaként, a cigány lakosságot termelő közösségbe szervező Cserditől, a biogazdálkodást kifejlesztő Hernádszentandrásig, vagy a fenntartható falu rozsályi példáig, az erős közösséget összetartó-teremtő mesés hetési összefogástól, a ruszin kisebbség gyökereire támaszkodó picinyke Komlóskáig, vagy a falut lépésről lépésre újratereztető Szanticskáig, kiderült valamennyi települést kiváló polgármesterek vezetik, remek helyi szakemberekkel, szervezőkkel együtt. Valószínűsítem, hogy bármilyen remek technikai megoldások is kerülnek be az okos falu programba, a befogadásnak, a tanulásnak, a helyi tudástermelésnek, legyen szó akár egy nagyon egyszerű – oda, az adott faluba és tájba illeszkedő – dologról, sikerre csak a helyiek vihetik. Ezért a jó gyakorlatok terjesztése – tekintve a mindenképpen bővülő technikai adottságokat – talán legfontosabb összeu-

rópai eleme lehet ennek a nagy ívű projektnek.

Viszonylag kevés szót ejtettem a magyar vidékeket is nagy területi és lakossági arányokban jellemző mély és nehezen feloldható konfliktusokról. A vidéki szegénység, az előregedés, bizonyos vidékeink falucsoportjainak gettósodása, az államszocializmusból is örökölt város–vidék ellentétek, a nagybirtokok megszerveződése, a gazdasági és infrastrukturális elmaradottság, a külső és belső vidéki perifériák kialakulása, a jövőkép hiánya – olykor együtt is jelen van vidékeinken. Nagy talány, hogy egy ilyen típusú projekt, mint az okos falvak, képes lesz-e helyzetükön javítani. Az elmúlt másfél évtized felzárkóztató vidék-projektjei – számos szakma megítélése szerint – nem voltak túlságosan sikeresek. Sokak szerint azért, mert jórészt ágazati szemléletűek és felépítésűek voltak, s alig számoltak a helyek szellemével, a tájak, a települések lényegével, a lokális összefüggésekkel, azok bonyolult komplexitásával. Az európai okos falu projekt általam jelenlegi tudásunk szerint elképzelhető sikere valószínűleg ettől függ majd. Ahogy a lapp vidék sikeres előzetes projektje javasolja: támogassuk erőteljesen a vidéki polgárt, hogy tanulhasson az okos falu projektben. Kedve és értelme legyen az „ott élésének”, bízson a jövőjében. A települése nyújtson hozzá alapszolgáltatást, közösségi-civil tereket. A vidéki térségének intézményei szervezzék meg a hálózati infrastruktúrát, a közlekedést, az általános „elérhetőséget”, a lehetséges mobil szolgáltatásokat a kisvárosi-városi központok felé. A régió meg termeljen hozzá tudást, egyetemien és kutatóintézetekben. Én az utóbbit tettem 35 évig. Sajnos ma nincsenek már szervezett – csak statisztikai – régiók hazánkban, s a Magyar Tudományos Akadémia regionális intézeteinek kutatói aggódnak, hogy a régiók sorsára jutnak. Pedig komoly és adaptív helyi tudás nélkül csak nagyon kevés sikeres okos falu projektet tudok elképzelni. De azért legyünk optimisták.

Dr. Csatári Bálint,
az MTA emeritus kutatója, geográfus

(Elhangzott az Okos falvak/Smart villages EU tanácskozásán, Gödöllőn, 2018. október 8-án)

Új helyen, régi érzésekkel

Korábban Lakiteleken, majd Szabadszállás-Balázspusztán zajlott a decemberi háromnapos szakmai tanácskozás. Legutóbb azonban új helyszínen, a szentkirályi Tóth-tanyán gyűlt össze a képzésre jelentkező csapat.

Megint sok új információval gazdagodtunk a három nap alatt. A 2018. december 5-6-7-én megtartott Falugondnok segítők kulcsszerepben című szakmai tanácskozásra 14 fővel érkeztünk, megtöltve az út két oldalán megbújó Tóth-tanyát. Programunk a résztvevő tanya- és falugondnokok a „kivel mi is történt az idén” beszámolóival indult. Majd miután megosztottuk egymással a történéseket, megnéztük az út másik oldalán lévő tanyában szorgoskodó Molnár Istvánt, volt tarhosi tanyagondnok kollégánkat, aki mint mindig, most is kitett magáért és a libazsíros tepertős lilahagymás kenyérről kezdve a sült libamájon, a sült körömpogácsákon át egészen a sült libáig mindent az asztalra tett, s nemcsak ebédünket, de a vacsoránkat is felszolgált.

Mondanom sem kell, ebéd után teli hassal nem egyszerű figyelmünket éber tartani, de Szabó Pál előadása, a KRESZ-teszt kitöltése és értékelése jó hatással volt az emésztésünkre. Tóth Tünde igyekezett konfliktuskezelésünkről, árulkodó görbét készíteni, de csak néhányunknak „görbült” megfelelően, viszont megtudtuk, hogy mely képességeinken (versengés, együttműködés, kompromisszumkészség, elkerülés, alkalmazkodás) kellene javítani.

A Mikulás csizmáinkat e hangulatos, a tanya magányába burkolózott, mégis minden igényt kielégítő, komfortos, nádtetes házikók ablakaiban találta. Tartva attól, hogy elriasztjuk a szánkóval érkező Téliapót, előadások után a tanya közösségi terében igyekeztünk elütni az időt, ki-ki a maga módján, de mégis együtt, kártyázva, poharazgatva, beszélgetve. Aztán ahogy lenni szokott, a rénszarvas száncsengettyűi már mély álomban találtak bennünket.

A második napon Molnár Ferenc – miután felfordította velünk a termet – egy igazi Bourn-out, azaz kiégés elleni tréninget tartott. Ennek során megtudhattuk, mi a kiégés, kikkel fordul elő, hogyan alakul ki, mik a jellemzői, és képet kaptunk a kialakulás fázisairól

is. A feltankoláshoz a tréning és az ott tanultak sok segítséget nyújtottak.

Szabó Zoltán pedagógus, a huszadikszazad.hu alapító szerkesztője az európai parlamenti választások problémakörét feszegette, történelmi példákkal rávilágítva a demokráciára és ellentétére, az autokráciára. Előadásából megtudhattuk, mi a különbség a valóság és a valóság-értelmezés között, de a globális gondolkodást és a nemzetállamok álláspontját is kiértékelte lendületes előadásában. Ezek segítségével próbált felkészíteni bennünket a 2019-es választásokra, a választások jelentőségére.

Az előadások sorát Gál Klaudia, a Europe Direct munkatársa folytatta, aki a brüsszeli választási stratégiáról szólva elmondta, hogy az alulról építkező kampány feladata elérni, hogy a „szavazni fogok” gondolatot mindenki magáévá tegye, hiszen kezünkben a jövőnk. Kolléganője, Rédei Árpádné Angéla bemutatta a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtárban is működő Europe Direct információs hálózat szolgáltatásait. Kiadványaikból mindenki kedve szerint válogathatott és megtudhatta az elérhetőségüket,

arra az esetre, ha bármilyen kérdés merülne fel bennünk.

Dr. Hajdú Edit előadását az Ember és környezete: a Duna-Tisza köze jellegzetes szőlői és borai címmel tartotta, nagyon sok érdekes információhoz jutottunk általa. A szőlő történetén keresztül, a több mint 300 bibliai idézetről, a szőlőt övező költészetéről (*lásd a keretes verset!*), az építészeti ábrázolásokról, a szőlő és a művészet kapcsolatáról szerezhettünk ismereteket. Az előadás a borkóstolás rejtélyeibe is bevezetett bennünket, tudásunk elmélyítése érdekében három borász 16-féle borán gyakorolhattunk. A borkóstolás bizony meghozta étvágyunkat is és a vacsora, illetve az esti beszélgetések visszaidézték a régebbi decemberi lakiteleki képzések, a harmonikasztól hangos esték hangulatát.

Az utolsó nap Subicz József „elsősegélynyújtás, újraélesztés” előadásával indult, ahol az elméleti oktatás után mindenkinek lehetősége nyílt gyakorolni az Ambu babán az újraélesztés és a defibrillátor használatát. Ezt követően Tóth Márta „a tanyagondnok szerepe a vidékfejlesztésben” témájú beszélgetésben a tapasztalatainkra, véleményünkre volt kíváncsi, a kisebbségben élők beilleszkedését segítő ötleteinket, tapasztalatainkat oszthattuk meg vele.

A képzést Csörsz né Zelenák Katalin zárta le rövid értékeléssel, megköszönve mindenkinek a részvételét és a munkáját. Ezután jött az ebéd, Turcsány Pista csemői kollégánk káposztás csirkéjét kebelezhattuk be, olyan finom volt, hogy mind a tíz ujjunkat megnyaltuk. Közben a Mikulás is meglátogatott bennünket Molnár Pista és segítője, Kovács Edit személyében, ellátva minket egy kis útravalóval, amit akár kenyérré is kenhattunk. A tartalmas és szakmai épülésünket szolgáló három nap igyekezett felkészíteni mindenkit a rá váró feladatokra. Sokat tanulhattunk az előadóktól és egymástól. A képzésen mindenki feltankolhatott, hogy a ránk váró feladatokat minél gördülékenyebben sikerüljön ellátni, megoldani.

Bozóki Imre
tanyagondnok

Petőfi Sándor: A költő s a szőlővessző

*Semmi vágyam, semmi kedvem
A borostyánkoszorúhoz!
Magyarország szép leányi,
Szőlővessző-koszorúval
Koszorúzzatok meg engem,
Mert a szőlővessző és a
Költő sorsa oly hasonló.
Költő és a szőlővessző
A világnak adja lelkét.
Szőlővessző lelke a bor,
A költőnek lelke a dal.
Lelkünket ha általadtuk
Borban, dalban a világnak:
Elhervadunk, elenyészünk.
És midőn már elenyészünk:
Lelkeink, a bor s dal mellett
Vigad a világ! - - -*

Hírek

Kalendárium

Elkészült a 2019. évi Falugondnoki Kalendárium, melyet a közgyűlésen adunk át mindenkinek. A kiadvány első része hagyományos naptár: hónapról hónapra versekkel köszönti az olvasót, a Bercitől Berciről rovatban Faludi Erika válogatott Kemény Bertalan írásaiból, s a róla szóló megszólalásokból, minden hónapban olvasható a tanyákról egy-egy írásrészlet Dr. Duró Annamária tollából, valamint Szentí Tibor által írt történeteket ismerhetünk meg, s összegyűjtöttük a falugondnoki recepteket is. A középső rész a húszéves egyesület utolsó két évének története, hírt adunk a legizgalmasabb eseményekről. Belekerültek a kalendáriumba a kitüntetések, a halálesetek is. A kalendárium harmadik részében az egyesületünk működési területén lévő szolgálatokat mutatjuk be térképpel, s néhány szolgálatról részletesebben is szólnak a helybeli falu- és tanyagondnokok.

Pontosítás

Nemzeti értékek című sorozatunk az előző számunkban befejeződött. Cikünkben bemutattuk egy Árpád-kori műemlék templomromot, illetve az ott tapasztalható fényjelenséget. Azonban a szövegből nem derül ki, hogy hol található a nevezetesség, de ha olvasóink közül valaki szeretné megtekintetni, Soltszentimrére kell utaznia.

Legyen jó, tegyen jót!

Adjon esélyt másnak
és adjonesélyt magának,
hogy jobb legyen!
Sokszor elég csak
1 mozdulat.
1 szó
1 perc
1%

Ajánlja fel adója 1%-át
egyesületünknek!

Adószámunk: 18355525-1-03

Kemény Bertalan-díj

A Falufejlesztési Társaság 13/2008. (VII. 17.) számú határozatával, Kemény Bertalan tiszteletére, mint a Falufejlesztési Társaság megalapítója és a falugondnoki szolgálat létrehozója emlékének megőrzésére, KEMÉNY BERTALAN FALUFEJLESZTÉSI DÍJ-at alapított. Célja, hogy erkölcsi elismerése legyen mindazon természetes személyeknek, országhatáron belül, illetve a Kárpát-medence területén, akik falugondnoki feladatukat

legalább öt éve, kiemelkedő színvonalon végzik, valamint a vidék és falufejlesztés elkötelezettjeként, a vidék és falufejlesztés tekintetében, szűkebb környezetükben, vagy országos szinten kiemelkedő eredményeket értek el.

A díjátadó ünnepség **ebben az évben március 8-án, pénteken 10 órai kezdettel, az Alsómocsoládi Vendégház- és Konferencia Központban (Rákóczi utca 12.) lesz.**

Elismerés a tarhosi tanyának

„Az Év Tanyája díj alapítójának szándéka Magyarország legszebb tanyáinak és mintaértékű fejlesztéseinek bemutatása” – mondta Nagy István agrárminiszter az átadó ünnepségen. Hangsúlyozta, hogy a tanyagazdáknak köszönhetően a magyar tanya a hungarikumok sorába emelkedhetett. A tárcsa szeretné, hogy a magyar tanyák a tájat, térséget meghatározó tájképi, építészeti, néprajzi, kulturális szerepüket, illetve termelési, gazdasági és életpotenciáljukat újra betöltsék. A miniszter hozzátette: az agrárium közösségfejlesztő erővel is bír, a magyar gazdák tagjai egy olyan nagy családnak, amely munkája és tevékenysége révén magas hozzáadott értékkel járul hozzá Magyarország gazdasági növekedéséhez. „Ez óriási szolgálat, ezért köszönet illeti a gazdákat, a tanyagazdákat” – jegyezte meg a tárcsa vezetője.

Kis Miklós vidékfejlesztésért felelős államtitkár a díjátadón elmondta, hogy az elismeréssel azokat az egyéni tanyagazdaságokat jutalmazza, amelyek példás módon ügyelnek a tanyájuk kialakítására, fejlesztésére úgy, hogy közben kiemelt figyelmet fordítanak a természeti környezet megőrzésére, a tájra, az adott térség kulturális, építészeti értékeire, gazdasági hagyományaira. Öröndetesnek nevezte, hogy az idei díjra a határon túli magyar lakta térségekből is neveztek egyéni tanyagazdaságok. Mintegy tízezer szavazat érkezett a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. közösségi oldalán közzétett közönségsvavazáson.

A közönségsvavazás nyertese volt kollégánk, Molnár István, aki tarhosi tanyájával érdemelte ki az elismerést.

Sikeres szakmai nap zajlott Zákányszéken

Bizalomra épített kapcsolatok

A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete szakmai napot szervezett Zákányszéken 2018. november 22-én. Öt megye (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok és Pest) falugondnokságot működtető településeinek polgármesterei, jegyzői, intézményvezetői, valamint falu- és tanyagondnokai találkoztak a zákányszéki Homokháti Szociális Központ épületében.

A rendezvényt Matuszka Antal, Zákányszék polgármestere az alábbi idézettel nyitotta meg: „Azt mondják a bölcsek, hogy az élet teljességét nem években mérik, hanem örömeinkben. Mindenkinek annyit ér az élete, amennyi örömet szerez másnak.” Én biztos vagyok abban, hogy aki ebben a szférában dolgozik, sok örömet szerez másnak és gazdag életet élhet.

Zákányszéken igyekeznek minden tőlük telhetőt megtenni, hogy máshonnan is szívesen jöjjenek a településre, hogy az itt élők is minél jobban érezzék magukat. A falu 6500 hektáron terül el. Ezer háztartással számolnak, ez szinte megfelelődik, tehát körülbelül 500 van a külterületen és nagyjából 500 a belterületen. Igaz, hogy nem mindegyik ingatlan lakott, de rendben lévő, karban tartott tanyákról van szó.

esetén meg a homok nehezíti meg a közlekedést” – mondta a polgármester. Éppen ezért is nagyon fontos a tanyagondnoki szolgálat, hogy a település valamennyi külterületi tanyáját, külterületi lakosát el lehessen érni. Ha visszamegyünk az időben egy kicsit, a legnehezebb járművünk a hetvenes években volt: egy tsz-tractor négy tonnás pótkocsival. Akkor ez járt a földutakon, és mondhatni, ma már nincs ilyen könnyű jármű, hiszen több száz tonnával mennek a pótkocsis traktorok, és a lassan a személyautókat is terepjárókká alakítják. Ennek ellenére fontos, hogy a külterületi utakon mindenki mindenhova eljusson, télen is. Nálunk a település több apró részre van osztva: kül- és belterületre. Minden egységnek van egy felelőse – telefonon elérhető, erőgéppel rendel-

és művészeti társintézmény mintegy 200 gyerekkel működik, az óvodába és a bölcsődébe is közel 100 gyermek jár, illetve a zákányszéki intézmények közé tartozik még a művelődési ház és könyvtár, illetve a szociális intézmény, amelyet társulásban működtetnek a Homokháti Kistérség Többcélú Társulásán keresztül.

„A településre zömében zöldség- és gyümölcsstermesztés jellemző – folytatta tovább a falu bemutatását Matuszka Antal polgármester. – Zöldség-gyümölcs kis- és nagykereskedés is van helyben, illetve felvásárló és feldolgozó üzemek, melyek szociális szövetkezet formájában végzik tevékenységüket és az önkormányzati közfoglalkoztatásból nőttek ki magukat. Ipari tevékenység nincs, ami egyrészt örömteli, mivel nem jár zaj- és környezetszennyezéssel, viszont az eléggé bonyodalmas, hogy egy autó szereléséért vagy bármi másért másik településre kell átmenni.

Három tanyagondnoki szolgálat van a településnek. A tanyagondnoki tevékenység abszolút bizalomra épülő ellátási forma, a vidéki ember pedig egészségesen bizalmatlan, még azokkal szemben is, akiket egyébként ismer. Több éves munka van abban, hogy elfogadják a segítséget, hogy beengedjék a tanyagondnokokat abba a szférába, ahová a családon kívül nem kerül be senki. A település tanyagondnokaival szemben ma már mindenki bizalommal viseltetik.”

Bozóki Ildikó a 2-es számú tanyagondnoki körzet tanyagondnoka. A település lakossága 2865 fő, melyből külterületen mintegy 1300 fő él. Ildikó 2012 óta dolgozik tanyagondnokként. Sebők Márta a zákányszéki külterület 1-es körzetének a tanyagondnoka. Segíti az intézmények közötti együttműködést, ebédet szállít az iskolába, tanulmányi rendezvényekre viszi a diákokat, sportolókat, valamint célba juttatja a Caritas-os csomagokat. Az autója alkalmas fogyatékos személyek szállítására is. Tanács Ildikó a 3-as számú körzet tanyagondnoka. 2005-ben került be egy pályázati forrásból megvalósuló tanyafelelősi

A külterületi utakkal az önkormányzatnak mindig van feladata, gondja.

„Azt gondolom, hogy aki tanyás térségben él – a tanyagondnokok pedig különösen tudják –, az nagyon jól tudja, hogy télen, eső után a fekete földön nem lehet közlekedni, szárazság

kező gazdaember –, aki ha kell, utat tör a tanyagondnoki autó előtt vagy eltakarítja a havat, szükség esetén behúzza a mentőt, kihozza a beteget vagy beviszi az orvost. Egyelőre úgy tűnik, hogy a rendszer életképes.”

A településen az általános iskola

képzésbe. Ekkor még robogóval járták a tanyavilágot. 2013 óta viszont tanyagondnokként látja el mindennapi feladatait. „Tanyagondnoknak lenni nem csupán munka, hanem hivatás. Sokoldalúnak, rugalmasnak és talpraesettnek kell lenni. Minden ember más és más, mindenkivel meg kell találni a közös hangot, ami sokszor nem egyszerű” – vallják mindhárman.

Fő feladataik közé tartozik a napi egyszeri meleg étel kiszállítása, a bevásárlás, a hivatalos ügyek intézése, a gyógyszerek felírása és kiváltása, valamint a falu rendezvényeire és kulturális programjaira való szállítás. Ugyanilyen fontos, hogy a rászorulóknak eljussanak a házi orvoshoz és a szűrővizsgálatokra, illetve a védőnő és családsegítő rendszeresen találkozhasson a tanyán élő családokkal, de a tanyagondnokok a házi segítségnyújtásban lévő gondozók napi teendőit is segítik.

„Az egyszeri főtt étel házhoz szállítása arra is lehetőséget teremt, hogy az idősek és ellátottak megbeszélhessék velünk a napi problémáit és feladataikat. Ahogy az egyedülálló emberek szokták mondani: „legalább ránk nyitja valaki az ajtót”. Vannak olyan ellátottak is, akiknek nincsen családja, így valamilyen értelemben mi vagyunk számukra a család. Ezért is fontos, hogy az emberek megbízhassanak bennünk, és igyekszünk olyan tanyagondnokok lenni, akik minden problémát észrevesznek, és megpróbálunk megoldást találni az adott helyzetre. Ebben nagyon sokat segítenek a vezetőink, kollégáink és

nem utolsó sorban a tanyagondnoki találkozások is, ahol több tapasztalt kollégával meg tudjuk ezeket a dolgokat osztani. A külterületen élőknek meg kell adni azt a lehetőséget, hogy ne érezzék magukat kirekesztve, és ha segítséggel is, de meg tudják oldani az adott problémáikat. Nagy örömmel tölt el bennünket, hogy az ellátottak ránk bízzák személyes ügyeiket, pénzüket, titkaikat, egészségügyi problémáikat. Ahhoz, hogy a szolgáltatunkat jól végezhessük, szükség van jó körülményre is, gépjárművekre, eszközökre és a munkahelyünk segítőkézségére. Ebben a tekintetben nincs panaszra okunk. Nehézséget a sok feladat rangsorolása jelentheti számunkra, olykor logisztikai képességekre is szükség van, és tudni kell néha nemet mondani, ami bizony nem

könnyű. Legtöbb tevékenységünk a külterületi lakosok életminőségének és esélyegyenlőségének a megtartása és javítása. Ennek érdekében – a magam és a kolléganőim nevében elmondhatom – minden tőlünk telhetőt megteszünk és minden nap ennek szellemében végezzük feladatainkat.”

A tanyagondnok bemutatkozását követően Sutka Zsófia, a Homokháti Szociális Központ zákányszéki tagintézményének vezetője vette át a szót. Bemutatta a társulási formában működő szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatásokat, a házi segítségnyújtást, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, az étkeztetést, az idősek nappali ellátását és a tanyagondnoki szolgálatot.

Matolcsi-Papp Zoltán, a Szociális és Gyermekjóléti Főigazgatóság módszertani referense a falu- és tanyagondnoki szakmai programok elkészítésének módjáról tartott előadást. A szünet után pedig meghallgathattuk Lantos Gergely, az Agrárminisztérium főosztályvezető-helyettese tájékoztatóját a tanyapályázatról. Végül az egyesület pályázatainak programjai kerültek szóba, s megtekintettük az EFOP-5.2.2-17-2017-00004 Falugondnokság határok nélkül – A falugondnoki szolgáltatás megújításának lehetőségei hálózati együttműködések által című pályázati program jóvoltából készült falugondnoki élményfilmet. A finom és bőséges ebéd után sétát tettünk a településen, s szétnéztünk a tanyamúzeumban.

Adományok az ünnep előtt

Ünnepek előtt megszaporodnak az adományok. Nem volt ez másként a falu- és tanyagondokos településeken sem. Összeállításunkban beszélünk néhány emlékezetes meglepetésről.

A Lions Clubok szövetsége a világ egyik legnagyobb civil szervezete, Magyarországon összesen 1,5 millió tagja van. A 28 éve alakult Kecskeméti Szent István Lions Club, egyesületünkkel már második éve működik együtt. A szervezet idős vagy nehéz körülmények között élő család helyzetén szeretne könnyíteni a tartós élelmiszerekkel. A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének együttműködésével hét családnak vitték házhoz a helvéciai, lakiteleki és szentkirályi tanyagondnokok a csomagokat.

Kecskeméten két önzetlen ember ajánlotta fel segítségét a tanyákon élőknek. Forrai Ágnesnek köszönhetően négy jakabszállási család karácsonyi ajándék még az ünnepek előtt. Egésznapos hóesésben rótt a dülőutakat a Mikulás és a krampusz (Horváth József, a helyi polgárőr egyesület vezetője és Mojzinger Ildikó tanyagondnok – lásd bal alsó képünkön).

A csomagban fonott kalács, kétféle szalámi, kis fenyőág szaloncukrokkal és imakönyv lapult. Mindenki örömmel fogadta az ajándékot, jó volt látni a mosolygós arcokat.

Helvécia

Szentkirály

Füzes Erzsébet adományozó jóvoltából Tizsakürt-Bogaras összes lakott házába, 93 helyre került szerény karácsonyi ajándék még az ünnepek előtt. Egésznapos hóesésben rótt a dülőutakat a Mikulás és a krampusz (Horváth József, a helyi polgárőr egyesület vezetője és Mojzinger Ildikó tanyagondnok – lásd bal alsó képünkön). A csomagban fonott kalács, kétféle szalámi, kis fenyőág szaloncukrokkal és imakönyv lapult. Mindenki örömmel fogadta az ajándékot, jó volt látni a mosolygós arcokat.

Jakabszállás

Tizsakürt-Bogaras

Imakönyvek

Dr. Nehéz Márta 82 éves nyugdíjas gyógyszerész megjelentette Az Öröm imakönyve, a Vigasztalás imakönyve, a Találkozás imakönyve című köteteit. Könyvét ingyen adja azoknak, akik vele együtt hisznek az ima erejében. Egyesületünkön keresztül 12 településre jutott el még karácsony előtt a három kötet.

Élményfilm készült

Egyesületünk vezetésével a Falugondnokok Vas és Győr-Moson-Sopron Megyei Egyesületével közösen megvalósuló Falugondnokság határok nélkül – A falugondnoki szolgáltatás megújításának lehetőségei hálózati együttműködések által elnevezésű pályázata keretében élményfilm készült a falu és tanyagondnoki szolgáltatókról.

A film teljes körű elkészítéséért felelős High-Invest Kft.–Békésdrónnal és a konzorciumi partnerünkkel egyeztetve két forgatási napot jelöltünk ki: 2018. június 4-5. Egyesületünk működési területén a forgatásra Kerekegyháza, Szentkirály, Kiskunfélegyháza és Bócsa települések tanyagondnokainak közreműködésével került sor. Mivel egyesületünk szervezésében azon a napon Kecskemét helyszínnel alapképzés is volt, így lehetőség volt itt is forgatni.

A film készítése során a falu- és tanyagondnoki munka sokszínűségének bemutatása volt a célunk, így az alábbi tevékenységek köré szerveztük meg a helyszíni látogatásokat: gyerekek (óvodás, iskolás) nevelési intézménybe való eljuttatása és hazaszállítása; idősök szállítása orvoshoz, kórházba, rendelőbe és hazajuttatásuk; szolgáltatások tanyára való kivitele, védőnő tanyán élő kisgyermekes családhoz való elvitele; mindennapi szükségleti cikkek beszerzése, élelmiszer-ivóvíz ellátottakhoz való kivitele (bevásárlással összekötve); helyi termékek (termelő és fogyasztó összekapcsolása); takarmány eljuttatása a tanyára; szükséges gyógyszerek kiírása, recept felvétel és kiváltás a gyógyszerárban és eljuttatása a tanyán élőknek (ellátott által kapott lista alapján); a közbiztonság figyelése: kapcsolattartás és folyamatos egyeztetés a mezőőrrel, polgárőrrel, erdőszel, vadászokkal, körzeti megbízottal (településenként változó); vérnyomásmérés elvégzése az ellátott otthonában, szükség esetén orvos értesítése; a tanya körüli teendőkből segítség (zárcsere, izzócsere; télen tüzelő beszerzés, szállítás, behordás, gyújtós aprítás stb.); települési eseményekről tájékoztatás (plakátolás), hivatali ügyek intézésé-

ben segítségnyújtás-nyomtatványok kitöltése; postai ügyintézés (postaláda sziget); kulturális, sport eseményekhez kapcsolódó teendők (csoportok szállítása- foci meccsre diákcsapat); hagyományörzésben segítség (hagyományos savanyítási módszerek megismerése, a megismert eljárás a településen élő fiataloknak való átadása, településen a megtermelt termékek ezzel a módszerrel való eltevése); temetőlátogatás, templomba szállítás; folyamatos képzésen való részvétel.

Az idő rövidege, az emberi tényező megléte, illetve a feladatok időszakhoz való kapcsolódása (hétvégi programok, iskolai rendezvények) miatt végül a filmben láthatók szerint valósult meg a konkrét feladatok bemutatása. Mivel ilyen jellegű kisfilm még eddig nem készült a szolgáltatásokról, így hiánypótló anyagként kezeljük, mind a 2,5 perces, mind pedig a fél perces változatát a filmnek. Elsősorban a közösségi médiában való megjelenés a célunk, hogy széles körben is felhívhassuk a figyelmet erre a szolgáltatásra.

Ezt a célt szolgálja az is, hogy a magyar nyelvű narrációval készült filmet feliratozva is elkészítettük, magyarul, szerbül és románul.

A mai rohanó világunkban a médiában való megjelenésre is nagyobb az esélye egy ilyen rövidségű filmnek. Célja a figyelem, az érdeklődés felkeltése a nézőben, melyet követően további részletes és hiteles információkat kérhet akár egyesületünkötől, vagy partner egyesületünkötől is.

A filmet november végén mutatta be partner szervezetünk és mi is szakmai rendezvényeink keretében. Fogadtatása pozitív volt az érintettek körében.

Szeretnénk, hogy minél több helyre eljusson a film, így ezúton is jelezzük, hogy amennyiben a helyi médiában szeretnék bemutatni a kisfilmet, akkor ingyenesen hozzáférhetővé tesszük azt, az egyesületünk e-mail címére (info@falugondnoksag.hu) küldött igénybejelentést követően.

Német-magyar tapasztalatszere a biogazdálkodás jegyében

Egymástól is tanulhatunk

A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete Svájc-ból és Németországból fogadott vendégeket, hogy biogazdálkodás, együttműködésben megvalósított termelés témában tapasztalatokat cserélhessünk. Az egyesület több magyar szakembert, településvezetőt, tanyagondnokot is meghívott a BioKrauterei – biotermelés, termőföld regenerálás, közösség által támogatott mezőgazdaság és szövetkezeti együttműködés (németországi példa) bemutatására, és az ezt követő tapasztalatátadó beszélgetésre.

A Berlin mellett, Oranienburgban található BioKrauterei biokertészetet 12 éve 0,5 ha-on alapították a környezetükért tenni vágyó, egészséges táplálkozás iránt elkötelezett pedagógusok. Céljuk egy fenntartható módon gazdálkodó gazdaság létrehozása és működtetése, mely bio fűszer- és gyógynövény, valamint zöldségtermeléssel és oktatással, tudás- és tapasztalatátadással foglalkozik. Működésük során mindvégig függetlenek tudtak maradni az állami támogatásoktól.

Az évek során átgondolt és folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően komoly szervezetté alakultak. Ma már közel 5 hektáron gazdálkodnak, mintegy 80-féle növényt termesztnek, és négy kertészt tudnak alkalmazni. 2012-ben szövetkezetet alapítottak, melynek mintegy 90 tagja van. 2015-ben 65 taggal megkezdtek a közösség

illetve szállodáknak, boltoknak szállítanak be. A zöldfűszerek feldolgozására egy kis pesto-készítő üzemet hoztak létre. Termékeiket nagyon kedvelik a vásárlók, díjakkal is jutalmazták már ezeket.

2018-ban szakmai elismerésben részesültek a talajvédelemben elért eredményeik miatt. Ennek előzménye, hogy 2017 júniusában katasztrófa helyzet alakult ki a gazdaságban, mikor az éves csapadékmennyiség fele egy nap alatt zúdult a gazdaságra. A termésük 90 százaléka megsemmisült, a termőtalajuk károsodott, összetömörödött. Azonnal cselekedniük kellett. Új alapokra kellett helyezniük a termelést, ehhez azonban sokat kellett tanulniuk. Ráakadtak egy módszerre, mellyel már a következő évben hatalmas eredményeket értek el. Ez az új technológia a talajregenerációs művelési mód. Lé-

meztalálják az otlétük okát, könnyen tudnak ellenük kíméletes, fenntartható módon védekezni. Műtrágyát, növényvédőszer nem, kizárólag zöldtrágyát alkalmaznak. Emellett saját készítésű, a starterkultúrából maguk által fermentált mikroorganizmusokkal élte-tik a földjeiket.

A látogatás másnapján a fülöpjakabi biogazdálkodók tevékenységét mutattuk be a külföldi vendégeknek. Elvittük őket a fülöpjakabi tanyavilágba a biogazdálkodókhoz. Négy termelőt látogattunk meg. Gyöngyösi Sándor biogomba termesztőnél megismerkedtünk a gyapjas tintagomba, a süngomba, a shiitake és a ganoderma gomba bio módon történő termesztésének lehetőségével, és kóstolás során a belőlük előállított termékek jótékony hatásával. A családi vállalkozás 25 éve működik. Immár 10 éve a gombák gyógyhatásait is kutatják. A gombákat feldolgozzák, kíméletes módon, lassan, 40 fokon szárítják, őrleményt készítenek belőle. Az ezek felhasználásával készített kávét, teát, csokoládét, kozmetikumokat maguk is értékesítik. Ezeket a hatóanyaga miatt veszik és fogyasztják. A laskát, a déli tőkegombát, a sárga és az ördögszekér laskát étkezési célra is fogyasztják.

A termesztő a gombát az emberhez hasonlítottta, mert ez is azzá válik, amit belélegzik, tápanyagként felvesz. Ezért nagyon fontos a táptalaj, aminek az összetételét az évek hosszú során maguk kísérleteztek ki bio növényi származékokból, és ma is a titkos receptúrák alapján maguk állítanak elő, és ami az első pár hónapban a gombák bölcsője. Különböző gombáknak különböző táptalajra van szükségük. Minél energiadúsabb a táptalaj, annál magasabb lesz a gombák hatóanyag tartalma. Fontos a steril környezet, hogy megakadályozzák más gombák elszaporodását. Ezért felhasználás előtt sterilizálják a táptalajt is. A vállalkozás nagy hangsúlyt fektet a fenntarthatóságra. Ezért újra hasznosítható üvegeket használnak a termesztési folyamatban.

Nemes Mátyás biotermelő négyféle módszert alkalmazva folytat szabad-

által támogatott mezőgazdasági termelés kialakítását. 2018-ban már 170 taggal, családdal van szerződésük heti rendszerességű termény szállításra. Emellett piacon árulják termékeiket,

nyege többek között az ökoszisztéma helyreállítása. Szemléletmód-váltásra volt szükségük. Vallják, hogy minden élőlénynek (a gyomoknak, kártevőknek is) funkciója van a területen. Ha

földi és fóliasátras körülmények között biotermelést. Alkalmazza többek között a bio, biodinamikus és a Pí technológiákat. Ő elsősorban a budapesti biopiacon értékesíti a mintegy 80-féle terményét. Mátyás akkor kezdett mezőgazdasági termelést folytatni, amikor helyben, Fülöpjakabon biogazda képzést szerveztek, melyet vele együtt 250 hallgató kezdett meg. Közülük 130-an le is vizsgáltak. Innentől kezdődően mára Fülöpjakab a biotermesztés nagyhatalmává vált. Hozzá hasonlóan mindkét gyermeke biogazdálkodó lett. Egyik fia a terményei értékesítésére dobozrendszert is működtet, melyben kétheti rendszerességgel a környéken és Budapesten 50 előre összekészített egységcsomaggal látja el az egészségesen táplálkozó családokat.

Nemes Mátyás egy 1908-ban épült tanyán él, melynek energia ellátását 12 KW kapacitású napelemekkel oldja meg, mellyel villamos energia ellátás vonatkozásában önellátóak tudnak lenni. Örömmel újságolta, hogy most nyertek egy 95 százalékos pályázati

támogatást, melynek segítségével az ivóvizük vastalanítására tudnak most egy berendezést beszerezni.

Egy bemutatókertben jártunk, ahol egy magyarok által működtetett, kizárólag Magyarországon megtermelt és innen exportált alapanyagokat felhasználó biokozmetikumokat gyártó cég ismerteti a felhasznált növényeket. Az Éminence bio bemutatókert létrehozása a magyar biogazdálkodás népsze-

rűsítése, tudatosítása, érdekében történt. A kert egyben oktatási célt szolgál, amelyben a magyar hagyományok, a népi építészet, ornamentika és formavilág megőrzésében is segítséget nyújt. A biokert állami támogatás nélkül, saját forrásból jött létre. A kertet Szűcs Gábor, a 2015. év „az Év tájépítésze” díjjal jutalmazott szakember tervezte. A kert a „Szép kertek 2015” kiemelt különdíjában részesült.

Utunkat Polyák Tibornál zártuk, aki konvencionális kertészetet működtet. Családi összefogással műveli évtizedek óta a földjeit. Október végi hidegben is takaros, gyommentes, zöldellő, termést hozó gazdaság fogadott. Köszönettel tartozunk Polyák Tibornak, aki otthonában finom, meleg ebédet látta vendégül a szabadlevegőn délutánra kellően átfagyott kis csapatunkat. A barátságos vendéglátás, a tüzes vízzel kísért, fia által főzött ízletes babgulyás és a harsogó főtt kukorica remek koronája volt a napnak, és emlékezetes élményt nyújtott a külföldi vendégeinknek is.

Tóth Márta

Látni és látszani 2018

A megváltozott időjárási körülmények miatt módosulnak az út- és látási viszonyok. Ez az őszi időszakban bekövetkező balesetek fő kiváltó oka. Ebben az évszakban a járművezetők felelőssége, hogy gondoskodjanak gépjárműveik évszaknak megfelelő műszaki felkészítéséről. Emellett fontos, hogy a sofőrök kellő figyelmet fordítsanak saját szemük épségére, látásuk fontosságára, mivel a biztonságos közlekedés alapfeltétele a vezetés során jelentkező ingerekre való reagálás. Az őszi hónapokban számos közúti közlekedési baleset az észlelhetőség hiánya miatt következik be.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Baleset-megelőzési Bizottsága idén is csatlakozott a Látni és látszani elnevezésű országos kampányhoz, melyben a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének tanyagondnokai a körzeti megbízott rendőrökkel együttműködve a tanyákon élő emberek számára kerékpáros világító berendezést és/vagy láthatósági mellényt osztottak ki. A munkába járás során naponta autóbusszal ingázók közül

többben az esti órákban külterületi megállóban szállnak le, és a lakóhelyükig tartó távolságot már sötétben, gyalogosan teszik meg. Az út szélén haladók biztonsága érdekében fontos, hogy a gyalogosokra vonatkozó szabályokat pontosan ismerjék és betartsák, továbbá – láthatóságukat biztosítva – őket is időben észrevegyék az úton közlekedő járművezetők.

Az egyesületből részt vett falugondnokok:

- Fülöpháza – Halász Mihályné, Csósz Károlyné
- Helvécia – Szőke Károly
- Bácsszőlős – Neszevecskó József Jakabné
- Csikéria – Szőkéné Szabó Szilvia
- Újtelek – Markella István
- Homokmégy – Torma Béla
- Bócsa – Frittmann János Ákos
- Soltvadkert – Raffai Zsolt
- Kiskunfélegyháza – Boda Jánosné
- Petőfiszállás – Süveges Sándor
- Kelebia – Kocsis György
- Balotaszállás – Lajos László
- Kunadacs – Antal Sándor József
- Szabadszállás – Kosinár János

Borvidékek és szőlőfajták

Csongrádi borvidék

A Csongrádi Borvidék több mint 1000 éves, ahol a szőlőművelés a középkor (476-1492) óta van jelen. Vannak források, amelyek szerint a honfoglalás (895-900) óta folyik szőlőművelés a területen. Szőlőültetvényei az Alföld déli részén, főként Csongrád megyében a Tisza mentén találhatóak. Kezdetben főként a folyóvölgyi, ártéri területeken a lugasos szőlőművelés alakult ki, a mezővárosok határában a szőlőtermesztés fejlődött.

Az első megbízható adat a garamszentbenedeki apátság alapítólevelében (1075) a Tisza melletti Alpár szőlői is szerepelnek a királyi adományok között I. Géza (1074-1077) uralkodása idején. A XV. századra a szőlőtermesztés önálló termelési ággá fejlődött, amit a dézsmakötelezettség is bizonyít. A török uralom alatt a legkelendőbb árucikk és a legjelentősebb adóalap a gabona mellett a bor volt. A budai beglerbég jelentése (1573) szerint szultáni jövedelem nagyrészt az itteni bor után fizetett adóból származott. A XVI-XVII. században a török elől menekülő szláv népek hozták a Kadarkát és a vörösbor kultúrát. A XIX. század második felében kezdenek szőlőt telepíteni a Békés és Csongrád megyei kötött talajokon. A filoxéra vész idején (1875) azonban felhagynak a szőlővel ezeken a területeken és hagymatermesztésre, gyümölcsstermesztésre váltanak. A szőlőte-

lepítés átmegy a homokra, éppen a homok filoxéra mentessége és az olcsóbb telepítési költségek miatt.

Az 1959. évi 23. tvr. szerint 14 borvidék foglalja magába a magyar szőlőterületeket. A legfiatalabb borvidék ekkor az Alföldi borvidék, ahol asztali és peccsenyeborok, továbbá jó minőségű rozé és vörösborok készültek, főként Kadarkából. Ekkor Csongrádi borvidék is az Alföldi borvidék kebelébe tartozik. Csemegeszőlő termesztéssel is foglalkoztak főként Tiszaföldváron, Szegeden és közöttük elterülő még néhány kisebb településen.

Ma az Alföldi Régióhoz tartozó önálló borvidék, melynek összes területe: 2360 ha. Hegyközségi nyilvántartás szerint 1770 ha. A borvidék körzetei: Csongrádi körzet, Kisteleki körzet, Pusztamérgesi körzet és a Móraalmi körzet. A borvidékbe tartozó települések száma: 16. Ez a vidék napsütésben gazdag, az ország egyik legmelegebb borvidéke. Uralkodó talaja a homok, humuszban gazdag hordalék, lösz és löszös homok. Korábban a vincellérek támasz nélküli, takarásos gyalogművelést alakítottak ki, majd a szocialista nagyüzemek idején áttértek a takarás nélküli, támrendszer melletti magas művelésre. A borvidéknek már több évtizede igen jelentős szőlőszaporító helye az „Ungerbauer-féle szaporítótelep” Csongrád-Bokrosra.

Ezen a borvidéken alapították a Szent Vince borrendet.

A borvidéknek sajátos a fajtaösszetétele fekvéséből, természeti adottságaiból adódóan. A termesztett 23 fajta közül a legfontosabbak: a Kövidinka, a Rajnai rizling fehérbort adó és a Kékfrankos, Zweigelt, vörösbor adó szőlőfajták. Korábban a Kövidinka és a Kadarka uralta a borvidéket. Ez utóbbi fajtaból készült a fogyasztók kedvelt bora a Csongrádi Kadarka. A fő fajták mellett ma több nemesített szőlőfajtát is termesztenek, köztük az Irsai Olivér, a Cserszegi fűszeres, a Generosa fehér bort adó fajtákat. A világfajták között a Cabernet franc, a Cabernet sauvignon és a Kékoportó érdemel említést. A 17 borászata közül az ismertebbek: Balog Árpád Kézműves Borászata, Bodor Borház, a Csongrád Bor Kft., Gulyás Ferenc Borászata, Somodi Borgazdasági Kft., Tóth Pincészet – Vitifarm Kft, Ungerbauer Családi Pincészet, Újvári Pincészet, Vásárhelyi Róna Kft. – Sósalmi Borászat. A borvidéken készített borok jellemzője a szép színek, a harmónia, a kellemes íz- és illat, a könnyedség, a finom savak.

Dr. Hajdu Edit

Meghívó közgyűlésre

Tisztelettel meghívunk és várunk Bács-Kiskun, Csongrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Pest megyéből minden **falú- és tanyagondnokot 2019. február 28-án, csütörtökön Szentkirályra, a Művelődési Házba** (6031 Szentkirály, Kossuth Lajos u. 16.) a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének éves közgyűlésére.

Várjuk a 2018-ban nyugdíjba vonult falú- és tanyagondnokok jelentkezését vagy aki tud nyugdíjba vonulóról jelezze nekünk, hogy megköszönhesük munkájukat.

Legkésőbb február 15-ig jelezzétek telefonon egyesületünk 76/507-543-as telefonszámára, vagy az info@falugondnoksag.hu e-mail címre, hogy részt tudtok-e venni a közgyűlésen.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörszsné Zelenák Katalin

Sümeiginé Ország Edit, Kovács Edit

Tördelő: **Almás László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét